

	<p>Український державний університет імені Михайла Драгоманова</p> <p>Факультет іноземної філології</p> <hr/> <p>РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)</p>																			
<p>Освітньо-наукова програма</p> <p><u>ФІЛОЛОГІЯ</u></p>	<p><u>ДИСКУРС: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ</u></p> <p>Рік навчання <u>2-й</u>, семестр <u>III-й</u> Форма навчання: <i>очна (денна/вечірня) / заочна</i></p>	<p>Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Освітній рівень третій (освітньо-науковий)</p>																		
	<p><u>Кафедра слов'янських, романських і східних мов</u> Викладач: д. філол. н., проф. Кравцова Юлія Валентинівна Лінк на профіль викладача у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?user=0cFvswEAAA&hl=uk E-mail: yu.v.kravtsova@udu.edu.ua</p>																			
<p>I. Основна мета / цілі навчання</p>	<p>Формування професійних компетентностей, необхідних здобувачам вищої освіти для проведення самостійного дослідження дискурсу як об'єкта філології, застосування різних теоретичних концепцій і мовознавчих / літературознавчих методик дискурс-аналізу у власних наукових розвідках за певним філологічним напрямом.</p>																			
<p>II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі</p>	<p>Навчальна дисципліна обов'язкова Цикл дисциплін спеціальної підготовки Шифр у переліку обов'язкових компонентів СП03</p>																			
<p>III. Обсяг навчальної дисципліни</p>	<table border="1"> <tr> <td><i>Кількість кредитів</i></td> <td colspan="2">3 кредити</td> </tr> <tr> <td><i>Загальна кількість годин</i></td> <td colspan="2">90 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Форма навчання</i></td> <td>очна</td> <td>заочна</td> </tr> <tr> <td><i>Лекційні заняття</i></td> <td>20 год.</td> <td>6 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Практичні заняття</i></td> <td>24 год.</td> <td>6 год.</td> </tr> <tr> <td><i>Самостійна робота</i></td> <td>46 год.</td> <td>78 год.</td> </tr> </table>		<i>Кількість кредитів</i>	3 кредити		<i>Загальна кількість годин</i>	90 год.		<i>Форма навчання</i>	очна	заочна	<i>Лекційні заняття</i>	20 год.	6 год.	<i>Практичні заняття</i>	24 год.	6 год.	<i>Самостійна робота</i>	46 год.	78 год.
<i>Кількість кредитів</i>	3 кредити																			
<i>Загальна кількість годин</i>	90 год.																			
<i>Форма навчання</i>	очна	заочна																		
<i>Лекційні заняття</i>	20 год.	6 год.																		
<i>Практичні заняття</i>	24 год.	6 год.																		
<i>Самостійна робота</i>	46 год.	78 год.																		
<p>IV. Короткий зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Модуль 1. Лінгвістичні теорії дискурсу. Тема 1. Дискурс як комунікаційний феномен. Дискурс як багатовимірне явище комунікації. Проблема дефініції дискурсу. Основні лінгвістичні підходи до розуміння дискурсу. Дискурс і мовлення. Дискурс і текст. Дискурс і комунікація. Дискурс як когнітивно-комунікативне та соціолінгвальне явище. Основні категорійні ознаки дискурсу (прагматична спрямованість, ситуативність, інституційність, інформативність, зв'язність, інтертекстуальність тощо). Проблема визначення структури дискурсу. Макро- та мікроструктура дискурсу. Основні моделі дискурсу. Тема 2. Дискурсологія як інтегративна галузь науки. Дискурсологія як галузь гуманітаристики. Дискурсологія як напрям сучасної лінгвістики. Історія формування та розвитку дискурсології.</p>																			

Поява поняття дискурсу (З. Харрис). Французька школа аналізу дискурсу (Е. Бенвеніст, М. Фуко, М. Пеше та ін.). Проблема розмежування тексту й дискурсу (Т. ван Дейк та ін.). Дискурс у теорії комунікації. Сучасні напрями зарубіжної дискурсології (критичний, етнографічний, конversaційний). Українська дискурсологія. Когнітивно-комунікативний (О. Морозова, І. Шевченко) та соціолінгвістичний (К. Серажим) вектори дослідження дискурсу.

Тема 3. Провідні концепції дискурсу.

Кратологічна концепція дискурсу М. Фуко. Дискурс як інструмент і ресурс влади. Соціально-комунікативна концепція дискурсу Ю. Хабермаса. Дискурс як діалог учасників комунікації (інтерації). Наративна концепція дискурсу Р. Барта, Ф. Анкерсміта, Х. Уайта. Дискурс як конструювання реальності. Постструктуралістська концепція дискурсу Е. Лаклау та Ш. Муфф. Дискурс як соціальна практика. Семіотична концепція дискурсу У. Еко. Дискурс як система вербальних і невербальних знаків. Семіотика масової культури.

Тема 4. Типології дискурсів. Дискурсивні практики.

Проблема типологізації дискурсу. Типології дискурсів: за комунікативною ситуацією (Ю. Хабермас); за соціально-когнітивним контекстом (Т. ван Дейк); за типом знаків (Г. Почепцов); за комунікативними ознаками (Ф. Бацевич); за різними критеріями (О. Морозова, І. Шевченко) тощо. Типи дискурсів як об'єкт аналізу в українській дискурсології (масмедійний, публіцистичний, політичний, рекламний, науковий, педагогічний). Поняття дискурсивних практик. Основні дискурсивні практики (масмедійна, політична, наукова, професійна сфери).

Тема 5. Дискурс-аналіз як метод лінгвістичного дослідження.

Дискурс-аналіз, його мета й завдання. Історія формування дискурс-аналізу як методу дослідження (З. Харрис, Г. Гарфінкель, М. Фуко та ін.). Теоретичні та методологічні засади дискурс-аналізу. Сучасні методики дискурс-аналізу: аналіз усного мовлення; аналіз інформаційного потоку; дискурсно-психологічний аналіз; аналіз дискурсу як сукупності текстів тощо. Алгоритм дискурс-аналізу (комунікативно-прагматичний, когнітивний, семіотичний рівні).

Модуль 2. Теорії дискурсу в літературознавстві.

Тема 1. Особливості й основні характеристики літературного дискурсу.

Сутність і специфіка літературного дискурсу. Літературознавчий підхід до вивчення дискурсу. Дискурс та інтертекстуальність. Синтагматичний і парадигматичний виміри дискурсу художнього тексту. Герменевтичні підходи до аналізу тексту. Дискурсний аналіз художнього тексту. Деконструкція, декодування та інтерпретація художнього тексту.

Тема 2. Сучасні типології літературного дискурсу.

Особливості художнього дискурсу. Різні підходи до типології дискурсу. Усні та письмові, персональний та інституціональний дискурси, їх різновиди. Поліморфні та ізоморфні дискурси, загальнокультурні та власне літературні. Конститутивні ознаки дискурсу як основа для класифікації. Класифікація дискурсів за Ю. Хабермасом.

Тема 3. Художній текст в системі дискурсних взаємодій.

Поняття про твір і текст. Комунікативні функції художнього тексту. Дискурсивна природа тексту. Інтертекстуальний потенціал

	<p>дискурсивності. Інтердискурсивність. Текст і контекст. Історико-культурна обумовленість картини світу в художньому тексті.</p> <p>Тема 4. Специфіка дискурс-аналізу в літературознавстві.</p> <p>Дискурс-аналіз як один з провідних методів аналізу художнього тексту. Дискурс як комунікативна подія. Основні принципи дискурс-аналізу. Рівні дискурс-аналізу: змістовий, жанрово-стильовий, формально-структурний (Р. Барт, К. Б. Леві-Стросс) тощо.</p> <p>Тема 5. Літературний авторський дискурс у діахронічному та синхронічному вимірах.</p> <p>Автор як «засновник дискурсивності» (М. Фуко). Проблема автора як креативної функції. Концепція «реального» (емпіричного) автора» У. Еко та імпліцитного автора В. Бута. Роль реципієнта у сприйнятті та інтерпретації літературного дискурсу. Читач і текст, природа читання. Концепція Р. Барта.</p>
<p>V. Результати навчання</p>	<p>ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.</p> <p>ПРН 2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.</p> <p>ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.</p> <p>ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.</p> <p>ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.</p> <p>ПРН 10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).</p>
<p>VI. Порядок і критерії оцінювання</p>	<p>Форми поточного і підсумкового контролю</p> <p>Поточний контроль: опитування (усні, письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації, командні проекти, написання есе), тренувальні онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи. Максимальна оцінка – 60 балів.</p> <p>Підсумковий контроль: іспит (3 семестр).</p> <p>Тестування в системі Moodle.</p> <p>Максимальна оцінка – 40 балів.</p> <p>Порядок оцінювання</p> <p>Поточна успішність з навчальної дисципліни оцінюється від 0 до 60 балів включно. Здобувач допускається до іспиту, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 21 бала. Якщо здобувач за результатами поточного контролю набрав від 0 до 20 балів, він повинен пройти повторне вивчення навчальної дисципліни відповідно до порядку, визначеного в університеті. Іспит на денній і заочній формах здобуття вищої освіти відбувається згідно з графіком освітнього процесу за розкладом екзаменаційної сесії.</p>

Критерії оцінювання***Під час усних відповідей:***

повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90–100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80–89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70–79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65–69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60–64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні та фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

з можливістю повторного складання (35–59 балів). Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

з обов'язковим повторним вивченням (0–34 балів). Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

<p>VII. Політика курсу</p>	<p>Ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.</p> <p>Дні й години для консультацій: консультації проводяться за графіком кафедри. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні.</p> <p>Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій; доскласти / перескласти завдання можна протягом двох тижнів після пари, на якій воно мало бути зараховане; за доскладання / перескладання робіт (якщо здобувач не наводить поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може бути знижена.</p> <p>Максимальна кількість балів за виконання робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аудиторна робота (опитування, доповіді тощо) – 30 балів; - самостійна робота (реферати, презентації тощо) – 10 балів; - модульні контрольні роботи – 20 балів; - іспит – 40 балів.
<p>VIII. Основні інформаційні ресурси</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загнітко, А. П. (2008). <i>Основи дискурсології</i>. Донецьк: ДонНУ, 194. 2. Іліаді, О. І. (2023). <i>Проблеми текстології та дискурсології</i>. Одеса, 166. 3. Липко, І. П. (ред.). (2014). <i>Нариси з лінгвістичного аналізу дискурсу: до проблеми типології та характеристики</i>. Харків: Бурун і К, 204. 4. Мартинюк, А. П. (2011). <i>Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики</i>. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 196. 5. Павличко, С. Д. (2010). <i>Дискурс модернізму в українській літературі</i>: монографія. Київ: Либідь, 447. 6. Павличко, С. Д. (2011). <i>Теоретичний дискурс українського модернізму</i>: монографія. Київ: Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 339. 7. Радзієвська, Т. В. (2018). <i>Дискурсивні простори: історико-лінгвістичний вимір</i>. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 323. 8. Серажим, К. С. (2002). <i>Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики)</i>: монографія. Київ, 392. 9. Сінченко, О. Д. (2015). <i>Комунікативні стратегії в теорії літератури: автор, текст, читач</i>. Київ: Логос, 170. 10. Шевченко, І. С. (ред.) (2005). <i>Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен</i>. Харків: Константа, 356. 11. Cutting, J. (2006). <i>Pragmatics and Discourse</i>. New York: Routledge, 187. 12. Shiffrin, D. (2005). <i>Approaches to discourse</i>. Oxford: Cambridge, 470.
<p>Обговорено та затверджено на засіданні <u>кафедри слов'янських, романських і східних мов</u>, протокол № 2 від 11 вересня 2025 р.</p>	